

4.22 Tilleggsbevilgninger (VO nr. 88)

4.22.1 Innledning

I dette kapitlet føres tilleggsbevilgningspostene som budsjetteres under virksomhetsområde 88 i budsjett- og regnskapsskjema 1B. Etter at bevilgning er gitt over art 1490 tilleggsbevilgning i opprinnelig budsjett, foretas avsetning til fond i medhold av økonomireglementets § 3.6. Deretter disponeres fondene i henhold til fullmaktene gitt i samme bestemmelse.

4.22.2 Oversiktstabeller

Tabell 4.22.2.1 Drifts- og investeringsbudsjett (kr 1.000)

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Forslag 2016	Forslag 2017	Forslag 2018	Forslag 2019
Driftsutgifter	140 573	119 366	106 575	116 460	116 460	116 460
Driftsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto driftsutgifter	140 573	119 366	106 575	116 460	116 460	116 460
Investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0
Investeringsinntekter	0	0	0	0	0	0
Netto investeringsutgifter	0	0	0	0	0	0

4.22.3 De enkelte tilleggsbevilgningspostene

De enkelte postene fremgår tallmessig av nedenstående tabell. Rådmannen foretar, før midlene tas i bruk, avsetning av de budsjetterte beløp over art 1490 innen de aktuelle tjenestene til disposisjonsfond i henhold til bestemmelsene i økonomireglementets § 3.6.4.

Tabell 4.22.3.1 Fordeling av driftsbevilgningen (kr 1.000)

	2016	2017	2018	2019
Lønnsreserven	106 065	115 950	115 950	115 950
Lønnsoppgjøret for 2016	510	510	510	510
Sum	106 575	116 460	116 460	116 460

Sammensetningen av samlet bevilgning til lønnsreserven er vist i neste tabell. Deretter er de enkelte elementene i lønnsreserven kommentert nærmere.

Tabell 4.22.3.2 Oppsett ved beregning av lønnsreserven

	2016	2017	2018	2019
Lønnsoppgjøret for 2015	10 599 638	10 599 638	10 599 638	10 599 638
Lønnsoppgjøret for 2016	37 548 112	37 549 112	37 549 112	37 549 112
Endring KLP premie	-343 000	-343 000	-343 000	-343 000
Endring SPK premie	-1 053 000	-1 053 000	-1 053 000	-1 053 000
Reguleringspremie 2016 inkl. tilbakeført overskudd	65 805 000	65 805 000	65 805 000	65 805 000
Andel netto reguleringspremie til ikke-komm.bhg.	4 249 000	4 249 000	4 249 000	4 249 000
Andel netto reguleringspremie VAR	-2 120 000	-2 120 000	-2 120 000	-2 120 000
Økt tilbakeført overskudd KLP 2015	-9 700 000	0	0	0
Diverse lønn og realvekst	1 078 922	1 263 222	1 263 222	1 263 222
Sum	106 064 672	115 949 972	115 949 972	115 949 972

Lønnsoppgjøret i 2016

Lønnsoppgjøret for 2016 er et hovedoppgjør, og samlet tas det i budsjettet høyde for en total ramme som utgjør om lag 3,4 %. Denne lønnsveksten, sammen med antatt prisvekst på 1,9 % er benyttet ved prisframskrivning av kommunens inntekter.

I budsjettet er det i tillegg tatt hensyn til at lønnsveksten skal dekke lønnsoppgjør og økt reguleringspremie for ansatte i Ringsaker kirkelige fellestråd, anslåtte virkninger av sentrale forhandlinger om driftstilskudd leger/fysioterapeuter, legevakt, turnusleger og korrigeringer av lønn i

forbindelse med ansettelser, ansiennitetsopprykk m.m., som ikke inngår i hovedoppgjøret. Dette tilsvarer om lag 0,4 % av lønnsveksten, og er fordelt ut i budsjetttrammen til de ulike enhetene. Det vil alltid være usikkerhet ved et slikt anslag.

Av lønnsrammen utgjør overheng anslagsvis 0,6 prosentpoeng. Til inndekning av lønnsoppgjøret i 2016 føres det opp en bevilgning på 37,548 mill. kroner, som tilsvarer om lag 3,0 %. Dette er det samme anslaget på lønnsoppgjøret som KLP har brukt i sine prognoser for reguleringspremien, og er noe høyere enn lønnsveksten i forslaget til statsbudsjett for 2016 på 2,7 %.

Rådmannen har de siste årene budsjettert med en ”sekkepost” (realvekst) for å dekke øvrige lønnsrelaterte utgifter som pr. dato ikke er endelig tallfestet. Her har utgifter som følge av lokale protokoller/forhandlinger etter andre avtalte hjemler enn hva som dekkes av de øvrige innslagene i lønnsreserven, blitt dekket. For 2016 utgjør denne posten 1,079 mill. kroner.

Pensjonsrelaterte utgifter

Pensjonsordningen for lærerne i Statens Pensjonskasse (SPK)

Pensjonsrettighetene til lærerne er lovfestet i henhold til lov om Statens pensjonskasse. I tillegg har lærerne rett til avtalefestet pensjon (AFP) etter lov om avtalefestet pensjon for offentlige tjenestemenn m.fl.. Pensjonsordningen for lærerne i SPK er videre en del av overføringsavtalen innen offentlig sektor.

Premien i SPK føres opp med lik premiesats for alle kommunene som sammen finansierer den samlede pensjonskostnaden for lærerne i grunnskolen. SPK fastsetter satsen slik at innbetalt premie skal dekke påkrevde tilskudd til finansiering av opptjente pensjonsrettigheter. Pensjonene i SPK er gitt med statsgaranti og utbetales via tilskudd direkte over statsbudsjettet. Dette innebærer at det ikke settes av til noe faktisk premiefond. For å håndtere de regnskapsmessige bestemmelsene kalkulerer SPK allikevel et fiktivt fond til balansen. Satsene blir imidlertid ikke sammenlignbare med satsene som gjelder for øvrige kommunalt ansatte.

I budsjettet er det benyttet 11,55 % som arbeidsgiverandel i SPK premie for 2016. SPK har informert kommunene om at premiesatsen for arbeidsgivers andel vil reduseres fra 11,55 % til 11,15 % i 2016. Reduksjonen i premiesatsen er lagt på elementet for premie for ordinær pensjonsopptelling og skyldes forventninger om lavere lønnsvekst. Dette innebærer en reduksjon i pensjonsutgiftene for 2016 på 1,053 mill. kroner, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenhets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2016 med avregning mot lønnsreserven.

Pensjonsordningene i Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

Det er tre pensjonsordninger i KLP som er aktuelle for Ringsaker kommune:

- Felles kommunal pensjonsordning
- Pensjonsordningen for sykepleiere
- Pensjonsordningen for tillitsvalgte

I pensjonsordningen kan en noe forenklet si at behovet for midler til pensjonsutbetalinger samt til avsetninger til fremtidige utbetalinger, må dekkes av premieinnbetalinger samt verdiskapningen (dvs. finansavkastningen fratrukket driftsutgifter, egenkapitalbetjening, skatt mv.) hos den aktuelle leverandøren.

I tabellen under vises utviklingen i antall pensjonister i Ringsaker kommune fra 2008.

Tabell 4.22.3.3 Antall pensjonister – Ringsaker kommune (kilde: KLP)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*)
Alder	443	436	473	482	541	602	632	712
Uføre	378	394	398	405	423	423	438	395
AFP	79	89	96	98	95	86	85	91
Etterlatte	115	103	106	106	111	109	111	109

*) Tallene for 2015 gjelder pr. 30. september 2015

Av tabellen over fremgår det at Ringsaker kommune har hatt en økning i antall alderspensjonister det siste året. Samtidig har antallet uføre gått merkbart ned. Dette kan tyde på at en del eldre uførepensjonister har fått omregnet pensjonen sin til alderspensjon etter hvert som de har fylt 65 år (de som har særaldersgrense) og 67 år (de med ordinær aldersgrense).

Tabell 4.22.3.4 Aktuelle opplysninger pr. 31.12. (kilde: KLP)

	Ringsaker kommune 2012	Ringsaker kommune 2013	Ringsaker kommune 2014	KLPs fellesordning 2012	KLPs fellesordning 2013	KLPs fellesordning 2014
Gjennomsnittsalder	45,20 år	42,42 år	42,52 år	45,88 år	44,16 år	43,97 år
Pensjonsgrunnlag pr årsverk	397 150 kr	404 447 kr	421 638 kr	410 127 kr	419 295 kr	437 920 kr
Andel av antall uføre	16,53 %	15,41 %	14,07 %	14,22 %	13,76 %	12,32 %
Andel av årsverk uføre	12,62 %	11,99 %	10,81 %	10,82 %	10,68 %	9,31 %
Andel kvinner	79,64 %	77,68 %	77,11 %	76,84 %	76,35 %	75,67 %

Ringsaker kommune har lavere gjennomsnittsalder og lønnsnivå enn gjennomsnittet i fellesordningen. Andelen uføre og andel kvinner er høyere i Ringsaker kommune enn gjennomsnittet.

Omlegging av uførepensjon fra 1.1.2015 og innføring av nye og lavere uføretariffer i KLP fra 1.1.2015 reduserer kravet til premiereserve. Denne reduksjonen representerer betydelige beløp. Hvordan disse midlene kan disponeres er til vurdering i Finansdepartementet, og konklusjonen forventes ikke å komme før på slutten av 2015. Styret i KLP vil deretter ta stilling til hvordan de frigjorte reservene skal disponeres. Rådmannen kommer tilbake til dette i tertialrapportene i 2016.

Pensjonsordningene håndteres i budsjettet grovt sett som tre hovedelementer som omtalt under.

Ordinær premie

Dette elementet finansieres gjennom den såkalte ordinære premien som innbefatter forsikringsdekning for de aktuelle pensjonsytelsene, samt tilskudd AFP 65-66 år inkl. 85-årsregelen. 85-årsregelen innebærer at arbeidstakerne med særaldersgrense kan gå av med pensjon inntil 3 år før aldersgrensen, når summen av alder og tjenestetid overstiger 85 år. Det er obligatorisk utjevning blant alle kommunekunder av utgiftene til AFP 65-66 år, samt 85-årsregelen. Fra 65 år er AFP en del av tjenstepensjonsordningen. AFP kan da beregnes etter reglene for alderspensjon i tjenstepensjonsordningen. Dette innebærer at en får AFP beregnet som vanlig alderspensjon.

Den ordinære premien som arbeidsgiver ventelig skal betale, er i budsjettet for 2016 ført opp som andeler av pensjonsgrunnlaget på 9,78 % innen fellesordningen og 10,57 % innen sykepleierordningen. KLP har informert kommunene om at det er små endringer i premiesatsene for 2016. For fellesordningen vil premien reduseres fra 9,78 % til 9,74 %, mens den for sykepleierordningen vil reduseres fra 10,57 % til 10,56 %. Samlet gir dette en reduksjon i premien for de to ordningene på kr 343.000, som vil bli fordelt til den enkelte resultatenhets budsjetttramme gjennom en egen budsjettregulering i 2016 med avregning mot lønnsreserven.

Reguleringspremien

Gjennom året øker lønnen til de yrkesaktive. Da må det gjøres nye avsetninger for å sikre de yrkesaktive høyere pensjoner når den tid kommer. Dessuten skal pensjonen til de som allerede er pensjonister, økes i takt med økningen i grunnbeløpet (G) i Folketrygden. Dette elementet finansieres gjennom den såkalte reguleringspremien. Reguleringspremiene er høye fordi den kommunale pensjonsordningen er fullt fondert. Samtidig må livselskapene foreta avsetninger som er tilstrekkelige til å dekke de økte pensjonsrettighetene som følger av lønns- og trygdeoppgjørene.

Anslag for reguleringspremien, er kalkulert med utgangspunkt i 3,9 % av kommunens premiereserve for fellesordningen og 3,8 % for folkevalgtordningens vedkommende. For sykepleierordningen kalkuleres reguleringspremien med 8,0 % av pensjonsgrunnlaget. Dette er i samsvar med prognosene fra KLP i september 2015 etter lønns- og trygdeoppjøret i mai 2015.

Størrelsen på reguleringspremien bestemmes av nivålønnsveksten, det vil si økningen i årslønnen og økningen i Folketrygdens grunnbeløp (G) 1.1-31.12. Reguleringspremien for 2016 forventes å bli noe høyere i 2016 enn i 2015, som følge av at årslønnsveksten for 2016 er anslått til 3 % av Statistisk sentralbyrå og Norges Bank og at det er relativt lave overheng fra 2015 til 2016.

Det er usikkert hva faktisk lønnsvekst blir og derav hva reguleringspremien blir. Dersom reguleringspremien viser seg å bli høyere enn antatt, vil økningen bli dekket av lønnsreserven i forbindelse med tertialrapportene i 2016.

Tabell 4.22.3.5 Reguleringspremie for 2016 – foreløpig anslag om innbetaling

	Anslag reguleringspremie	
	%- sats	Beløp
Felles kommunal pensjonsordning	3,9	57 446 753
Pensjonsordning for sykepleiere	8,0	8 641 588
Pensjonsordning for folkevalgte	3,8	280 178
Sum anslag reguleringspremie (ekskl. arb.g.avg.)		66 368 519
Arbeidsgiveravgift (14,1 %)		9 357 961
Sum anslag brutto 2016		75 726 480
Forutsatt tilbakeført fra KLP (inkl. arb.g.avg.)		-9 921 335
Bevilgningsdekning - avsetning til lønnsreserven		-65 805 146
Avsetning til lønnsreserven – avrundet		65 805 000

Innbetalingen til pensjonsordningen er å forstå som nettobetraktninger. Tilbakeføringen av overskudd til kundenes premiefond vil ventelig være basert på resultatet for 2015 og behovet for å øke KLPs tilleggsavsetninger. Dette vil først foreligge våren 2016. En vil derfor komme tilbake til dette ved 1. tertial 2016. I budsjettet er det lagt til grunn en tilbakeføring av overskudd fra KLP på 0,56 % av premiereserven i fellesordningen og 0,7 % av premiereserven i sykepleierordningen.

Det er fastsatt endringer i finansieringsordningen for ikke-kommunale barnehager fra 1.1.2016. Det blir blant annet innført et påslag for pensjonsutgifter på 13 % av lønnsutgiftene i de kommunale barnehagene. Økt tilskudd til ikke-kommunale barnehager som følge av påslag for pensjonsutgifter er avsatt til lønnsreserven med 4,249 mill. kroner.

Reguleringspremien for ansatte på VAR-området blir ikke kompensert ved bruk av lønnsreserven, men ligger inne i beregningen av reguleringspremien. Lønnsreserven er redusert med VAR-områdets andel av reguleringspremien på 2,120 mill. kroner.

I henhold til 1. tertialrapport 2015 er 9,7 mill. kroner av økt tilbakeført overskudd og avregninger for 2014 brukt til å redusere noe av økningen i reguleringspremien i 2016.

Forholdet mellom innbetaling og belastning i kommuneregnskapet

I 2002 ble de kommunale regnskapsforskriftene endret, og pensjonsforpliktelsene er nå inne i balansen for å få standardiserte beregninger av den årlige kostnaden som grunnlag for bokføring.

KLP har tidligere signalisert at premiesatsene fra og med 2012 i pensjonsordningene er på et stabilt nivå, og neppe vil øke noe særlig de nærmeste årene, så lenge de forsikringsmessige risikoforutsetninger ikke endres. Dersom de økonomiske forutsetninger ved beregningen av de regnskapsmessige pensjonskostnader ble holdt uendret fra år til år, ville de hatt en tilsvarende stabil utvikling. Slik regnskapsforskriften er utformet, vil disse forutsetningene imidlertid ikke være de samme år for år.

De nevnte økonomiske forutsetninger er bestemt av § 13-5 i kommuneregnskapsforskriften. Det som anvendes er uvektede snitt for rentenivå og lønnsvekst de siste 10 år. Fordi rentene var høyere og lønnsveksten lavere i de år som nå går ut av denne gjennomsnittsberegningen, enn for de nye år som kommer inn, fører det til at beregningsforutsetningene om diskonteringsrente faller og lønnsveksten stiger. Det er differansen mellom disse som er mest avgjørende for beregnede forpliktelser og kostnader.

Premieavviket for Ringsaker kommunes vedkommende i 2015 er fra KLP prognostisert til å bli negativt med 11,695 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. I tillegg kommer premieavviket vedrørende SPK, som for 2015 antydes å bli 5,623 mill. kroner inkludert arbeidsgiveravgift. Premieavviket i KLP er negativt, det vil si at pensjonskostnaden er høyere enn premieinnbetalingen, mens premieavviket i SPK er positivt. Negativt netto premieavvik for KLP og SPK på til sammen 6,072 mill. kroner i 2015 vil bli utgiftsført mot kortsiktig gjeld for så å bli tilbakeført som en inntekt i 2016.

For 2016 viser prognosen fra KLP og SPK positive premieavviket inkl. arbeidsgiveravgift på henholdsvis 49,103 mill. kroner og 3,531 mill. kroner.